

ANTONI CASTEL

Les arrels del fujimorisme

Mentre el fujimorisme entra en declivi, el chavisme es troba més fort que mai, com ho confirma la victòria en les eleccions generals de finals de juliol. Els dos populismes, diferents en les formes però populismes al cap i a la fi, són el producte d'una situació política anterior insostenible, marcada per la corrupció, la ineficàcia, la ineptitud d'un líder, Alan García en el cas del Perú i Carlos Andrés Pérez, de Veneçuela, i el descrèdit dels partits polítics tradicionals. Les similituds acaben aquí.

Fujimori va irrompre en la campanya electoral de 1990, en un Perú desmoralitzat per la crisi econòmica, l'ofensiva de Sendero Luminoso i els continus cops d'efecte d'un dels estadistes més incompetents que ha conegut el continent, l'aprista García. Davant l'oportunitat de la seva vida, l'escriptor Mario Vargas Llosa va defensar un programa de signe liberal, molt d'acord amb el seu ideari polític que el va fer admirar Margaret Thatcher. El que semblava un camí fàcil per Vargas Llosa va ser barrat per un enginyer, ex-rector, que menyspreava els polítics i ofería canvis econòmics no traumàtics. El missatge, senzill, va tenir èxit entre els peruans de classe baixa, que veien en aquell descendent de japonesos un dels seus. Cosa que no succeïa amb l'escriptor, al qual consideraven distant dels seus problemes i amb el cap més a Londres i Madrid que no pas a Ayacucho o Chimbote. Rodejat d'alguns elements de la política tradicional, tots blancs, com l'expresident Fernando Belaúnde, captivava tant a una classe mitjana malmesa per la crisi, com l'oligarquia.

Guanyada la presidència, Fujimori va aplicar el programa de xoc del seu adversari, que va tenir efectes immediats en els indicadors, especialment en la inflació. Al mateix temps, bastia una aliança amb els militars i els serveis de seguretat, que passava a controlar el tenebrós Vladimiro Montesinos. A canvi del seu suport, els militars van rebre carta blanca per enfrontar-se a Sendero Luminoso i no van ser molestats en els seus tèrbols negocis. L'aliança va ser fonamental en el cop d'Estat de 1992, quan va dis-

soldre el parlament, i en les forçades reformes constitucionals que li van permetre presentar-se a una segona i una tercera reelecció.

Malgrat l'elevat cost social del pla econòmic, Fujimori va mantenir el suport de les classes baixes gràcies a un llenguatge directe i les pràctiques clientelistes en els suburbis i les zones rurals. La classe mitjana el va abandonar fa cinc anys, en les anteriors eleccions, cansada dels tics autoritaris, la manca de resultats en l'economia de la vida quotidiana i el descrèdit de les institucions. No obstant això, van haver de passar cinc anys més perquè s'engresqués amb un projecte polític. Alejandro Toledo, un economista format als Estats Units que exhibia orgullós el seu passat indi, ofería honestedat i pocs canvis en política econòmica. Suficient per als peruans fastiguejats per les males arts del Chino.

En les eleccions, Toledo va posar contra les cordes Fujimori, però no el va rematar. Un error, perquè l'astut Chino es va recuperar en la segona volta. Sabia, per l'experiència de 1992, que l'anomenada comunitat internacional al final li perdonaria el pecat d'haver ultratjat les urnes. En les mans de Toledo està que la incipient oposició, unida amb l'interès comú de vèncer l'autòcrata, es converteixi en la tomba d'un fujimorisme

que sembla no donar més de si.

Chávez també renega dels partits polítics tradicionals, i per això els ha destruït. Però a diferència de Fujimori, el coronel que es va sublevar el 1992 té un primari discurs antiimperialista, d'arrels en un boliviàritme igualitari i nacionalista que irrita els Estats Units. Ara Chávez viu el moment més dolç, recolzat per la mateixa classe baixa que va donar suport a Carlos Andrés Pérez fins que el miracle veneçolà es va esmicolar, a principis dels 90. Chávez no promet miracles, perquè la malmesa economia no ho permet, però sí que parla de dignitat i blasma l'anterior classe dirigent, dues coses que sempre agraeixen els veneçolans als quals no van arribar els diners del petroli.

“En les mans de Toledo està que la incipient oposició es converteixi en la tomba d'un fujimorisme que sembla no donar més de si.”

Periodista